

ЩОДО ПРАВОВИХ ЗАСАД РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СУДОВОЇ СИСТЕМИ ON THE LEGAL BASIS FOR REFORMING THE NATIONAL JUDICIAL SYSTEM

Гуйван П.Д., к.ю.н.,
заслужений юрист України, професор
Полтавський інститут бізнесу

Стаття присвячена дослідженню актуального питання організації української національної системи судівництва на засадах справедливого підбору кадрів і чесного проведення відповідних конкурсів. порушується проблема недотримання органом судового врядування України гарантій конституційного права кожної особистості безперешкодно отримувати інформацію, необхідну їй для реалізації публічних прав і задоволення своїх потреб. Зокрема, аналізуються подібні порушення, допущені цим органом влади під час проведення кваліфікаційного оцінювання кандидатів на посади суддів. Зазначається, що добір кандидатів на посади суддів, у тому числі й Верховного Суду, упродовж тривалого часу вівся лише в закритому режимі. Про це неодноразово наголошували журналісти, експерти й учасники конкурсів, члени громадських організацій. Зрештою, такий підхід призвів до кардинальних кроків щодо необхідності нової судової реформи за Законом України № 1008. На конкретних судових прикладах розглянуто окремі правопорушення інформаційних свобод особи стосовно відкритості та прозорості конкурсу до Верховного Суду. Установлено, що Вища кваліфікаційна комісія суддів, проводячи вказані конкурси, зазвичай відмовляється надати публічну інформацію запитувачам про рівень і підстави рейтингового оцінювання кандидатів за всіма конкурсними позиціями. Доведено, що подібна позиція є незаконною, бо ущемляє інформаційні права. Крім того, як встановлено в низці судових справ, Комісія не в змозі надати подібну інформацію навіть після закінчення конкурсу, бо насправді оцінювання кандидатів не проводилося за встановленою законом методологією. Це свідчить про нелегітимність проведеного добору суддів до Верховного Суду.

Також проведено правовий аналіз зобов'язання розпорядника публічною інформацією здійснювати її зберігання й безперешкодне надання доступу до подібних відомостей запитувачам. З'ясовано, що, оскільки проведення кваліфікаційних оцінювань кандидатів під час конкурсу на посади суддів за всіма рейтинговими позиціями передбачене нормативно, орган судового врядування мусить фіксувати такі дані й знайомити з ними громадськість і заявників.

Ключові слова: орган судового врядування, справедливий суд, реформа системи судівництва.

This article is devoted to the research of the actual issue of organization of the Ukrainian national judiciary system on the basis of fair recruitment and fair competition. The paper raises the problem of non-observance by the judicial administration body of Ukraine of the guarantees of the constitutional right of each person to freely receive the information necessary for it to realize public rights and satisfy its needs. In particular, such violations committed by this authority in the qualification evaluation of candidates for judicial office are analyzed. It is noted that the selection of candidates for judicial office, including the Supreme Court, for a long time was carried out in private. This has been repeatedly emphasized by journalists, experts and contestants, members of NGOs. Ultimately, this approach led to dramatic steps towards the need for a new judicial reform under Law No. 1008. In specific court cases, individual offenses of a person's information freedoms were considered regarding the openness and transparency of the contest to the Supreme Court. It has been established that the High Qualifications Commission of Judges, when conducting these competitions, usually refuses to provide public information to the applicants on the level and grounds for rating the candidates in all competitive positions. This article proves that this position is illegal because it infringes on information rights. In addition, as established in a number of court cases, the Commission was unable to provide such information even after the competition had ended, because, in fact, the evaluation of candidates was not conducted according to the statutory methodology. This indicates that the selection of judges to the Supreme Court is not legitimate.

The article also provides a legal analysis of the obligation of the managing authority to make public information available to it and to make such information available to requesters without interruption. It is established that, since the conduct of the qualification assessments of candidates during the competition for judges for all rating positions is stipulated by the regulations, the judicial authority should record such data and make them known to the public and applicants.

Key words: judiciary, fair court, reform of the judicial system.

Нещодавно набув чинності Закон України про внесення змін до системи судоустрою (далі – Закон № 1008). Цим актом, зокрема, передбачено проведення нового оцінювання суддів Верховного Суду (далі – ВС) у межах конкурсу, що буде проводитися на посади й у кількості, встановленій Законом. Крім того, за правилами вказаного нормативно-правового документа, від дня вступу його в силу припинили свою діяльність члени колегіального органу, покликаного здійснювати формування національного суддівського корпусу та контроль за його роботою, – Вищої кваліфікаційної комісії суддів (далі – ВККС, Комісія). Головною причиною такого кардинального кроку вказується наявність численних порушень та істотних зловживань з боку минулого складу Комісії під час проведення недавнього добору на посади суддів ВС. Повністю новий склад мусить бути сформований спеціальною комісією, створеною Вищою радою правосуддя за участі міжнародних експертів.

Сьогодні та частина суспільства, яка переймається питаннями організації національного судочинства, розділилася щодо порядку здійснення подальшого реформування галузі. Одна частина, набагато менша чисельно, але досить активна та організована, вважає, що прове-

дена нещодавно судова реформа хоча й мала певні недоліки публічного характеру (цього зараз уже не приховати), але все ж мала позитивний ефект, вона відбулася загалом законно, тому немає підстав для таких кардинальних змін, які передбачені Законом № 1008. Інша, більш масова, але не так скоординована частина суспільства не поділяє подібну тезу й вимагає якнайшвидшого реального оновлення національної системи судівництва, а не показового та значної зміни в організації суддівського врядування. При цьому такий фрагмент соціуму досить часто наголошує на недостатній радикальності оновлення органів, які здійснюють добір суддів та адміністративний контроль за їхньою діяльністю, вказуючи на необхідність подальших кроків для реформування системи. Тож питання є досить актуальним і потребує детального та предметного дослідження.

Національна система судівництва останніми роками переживала надглибоку кризу. Рівень довіри суспільства до судових установ, включаючи й найвищі в країні, досяг мінімального рівня за всю історію. Із цього приводу в Україні на різних рівнях уживалися заходи, спрямовані на поліпшення ситуації та наближення правосуддя до рівня вимог, які висуваються міжнародними демокра-

тичними інституціями. Наприклад, Президентом України видано Указ «Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів» від 10.05.2006 № 361/2006, у якому, зокрема, передбачено заходи підвищення авторитету й довіри до судів. При цьому вказувалося, що суди, застосовуючи положення закону, повинні враховувати цілі та намір законодавця, інтерпретувати його, виходячи з принципу верховенства права [1]. Для досягнення такого результату, як справедливість, гуманність і чесність правосуддя, національні суди, особливо вищих інстанцій, мають орієнтуватися на прецеденти Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд, ЄСПЛ) з метою усвідомлення тенденцій у таких важливих для верховенства права сферах, як наприклад, неупереджене судочинство [2, с. 57].

Однак, попри всі намагання влади, українського суспільства та міжнародної спільноти підвищити рівень легітимності нашого правосуддя, проблема не зрушила з мертвої точки, актуальність питання лише зросла. Рішення національних судів часто виносяться з порушеннями європейських засад справедливості, встановлених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенція). Про це переконливо свідчить низка рішень ЄСПЛ проти України. Будучи безпосередньо джерелом українського права, Конвенція та прецедентні рішення Європейського суду покликані шляхом їхнього застосування якраз вирішити проблеми нашого судівництва щодо гарантування відповідності вердиктів суду критеріям правової визначеності, але нині цей процес тупіє на місці, практично не маючи проявів поступу вперед. І від цього залежить престиж держави загалом. Оскільки якість судочинства є значним зовнішнім чинником, який визначає демократичність держави, від реформування правозастосовної системи в напрямі справедливості значною мірою залежить здатність України здійснити задекларовані нею зміни щодо створення системи влади, що відповідає європейським критеріям.

Коментовану проблематику в наукових працях розглядали С. Василенко, В. Паліюк, С. Головатий, П. Рабінович, Г. Радбрух, Д. Супрун, С. Федик, М. Магрело, В. Мармазов, А. Мелешевич, Л. Фуллер, Б. Тоцький, Ф. Гайек, О. Романюк, В. Паламарчук, Л. Тимченко, Б. Сиченко та інші вчені. Проте, з огляду на об'ємність і значущість тематики, дослідження в цій царині мусять продовжуватися, адже залишаються недостатньо вивченими чинники, що впливають на організацію справедливого судочинства в частині однозначності й несуперечливості кадрових рішень, відкритості й чесності процедур добору тощо. Не отримали достатньої уваги такі питання, як необґрунтовані приховування органом судового врядування інформації про проведення добору суддів, перекручування фактів, ігнорування запитів та інші зловживання суб'єкта владних повноважень з метою приховати від суспільства відомості, які становлять публічний інтерес. На детальне розроблення теоретичних засад і концептуального бачення вказаних підходів спрямована робота.

Метою статті є вивчення фактичного правозастосовного матеріалу щодо проведення конкурсу на посади суддів в Україні в частині різноманітних обмежень інформаційного доступу, зокрема, у сфері реформування національної системи судівництва.

Згідно зі статтею 34 Конституції України, кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Ця свобода за своєю сутністю є поняттям багатограним. Воно, зокрема, охоплює можливість особистості безперешкодно отримувати інформацію, необхідну їй для реалізації публічних і приватних прав і задоволення своїх потреб. У сфері суспільно важливої діяльності отримання подібних відомостей у нашій державі врегульовано спеціальним Законом

України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI. Закон, як уважається, є досить прогресивним і демократичним [3]. Але, окрім факту існування самого правового інструментарію, який покликаний гарантувати доступ до інформації, визначальне значення має приділятися практичним механізмам його застосування. Ось у цьому плані українська правова система страждає на значний волюнтаризм, нечіткість і вибірковість підходів, які часто межують зі зловживаннями та корупційними проявами, а часом і переходять цю межу.

Відверті прояви подібних порушень виявлені й у царині, що нині коментується. Так, одним із найбільших зловживань, яких регулярно припускалася Комісія під час проведення добору, є умисне нехтування прямими приписами Закону України «Про судоустрій і статус суддів» № 1402-VIII і Положення про порядок та методологію кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення № 143/зп-16 (далі – Положення) (власне, це два основні нормативні акти, які регулюють діяльність ВККС щодо порядку та методики проведення конкурсу) стосовно відкритості й прозорості вчинюваних дій. Добір кандидатів на посади суддів, у тому числі й Верховного Суду, упродовж тривалого часу вівся лише в закритому режимі. Про це неодноразово наголошували журналісти, експерти й учасники конкурсів, члени громадських організацій. Зокрема, ВККС засекретила значну частину інформації про конкурс, включаючи й зразки тестових і практичних завдань, самі роботи кандидатів, а також індивідуальні персоніфіковані оцінки, виставлені членами ВККС за практичні роботи конкурсантів [4]. Комісія, керуючись отриманими від тодішньої влади індульгенціями, взагалі не зважала навіть на судові рішення, які зобов'язували її надати приховувану нею публічну інформацію [5], а ті з конкурсантів, хто намагався в подібний спосіб якось збільшити відкритість процедури, відразу ж потрапляли в список «непрохідних» із відповідними наслідками цього.

Найбільше публічних нарікань викликала непрозорість установалення результатів виконання практичних завдань. Попри те, що громадські не одні разово закликала ВККС опублікувати практичні завдання для кандидатів до Верховного Суду, їхні роботи, а також оцінки членів Комісії за результатами конкурсу [6], прохання забезпечити прозорість оцінювання практичних завдань проігноровані Комісією. Між тим подібні вимоги щодо опублікування робіт та оцінок зумовлені не лише приписами Закону про відкритість конкурсу, а й, зокрема, тим, що аналіз результатів демонстрував видимі відхилення від кривої нормального розподілу результатів або, іншими словами, свідчив про високу ймовірність втручання у визначення результатів [7]. Отже, окремі правопорушення інформаційних свобод особи стосовно відкритості й прозорості конкурсу до Верховного Суду стали предметом розгляду в національних судах.

Особливістю цих справ є те, що органом, який єдино може розглядати подібні справи, визнано якраз Верховний Суд. Так-так, саме та інституція, кадровий добір до якої оскаржується, є суб'єктом, повноважним вирішувати спір. На жаль, в українському суспільстві за подібних обставин сподіватися на чесність і справедливість Феміди не доводиться, бо, коли спір стосується можливих наслідків для конкретного судді, що розглядає справу, тут уже не йдеться про обґрунтованість і легітимність вердиктів, судова влада й ті, хто її обирає з численними порушеннями, приречені на мезальянс. Подібний консенсус не є незвичним і дивним, він укорте підтверджує несправедливість національної судової системи, коли йдеться про орган, який суди, власне, признає. Щоправда, вчергове нехтується закон, та то пусте. Як наслідок, чинна влада мусила «через коліно» ламати такий протиправний зговір,

розформувавши один орган і встановивши необхідність нового кваліфікаційного оцінювання іншого. Хай обраний спосіб є не найгуманніший, але за реальних обставин із вищим правосуддям у країні ефективний.

Але все ж позаяк іншого виходу, як судового вирішення спору про порушення права особи на доступ до публічної інформації, немає, мусимо дослідити результати правозастосовної діяльності, тим більше, що, попри цілком очікуваний результат (у вимогах скажників ВС відмовив), у процесі виявлені численні факти, що мають значення для формування уявлення про нечесність проведених органом судового врядування процедур [8; 9]. Річ у тім, що на позовну вимогу учасника конкурсу надати йому публічну інформацію про результати кваліфікаційного оцінювання за всіма рейтинговими позиціями, які, власне, і формують підсумковий бал конкурсу, ВККС і суд одностайно заявили, що «рейтинг кандидатів на зайняття вакантних посад за окремими критеріями (показниками) Комісією не визначається, а тому неможливо надати інформацію про рівень рейтингової оцінки кандидата на посаду судді за окремими показниками, таким як, наприклад, фахова діяльність, професійна, особиста та соціальна компетентність». Також ВС, у супереччю ст. 88 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», який зобов'язує орган врядування під час проведення підсумків кваліфікаційного оцінювання кандидатів обов'язково вказувати підстави й мотиви встановлення конкретних результатів, усе ж указав: «... чинний закон не визначає підстав або мотивів визначення рівнів прояву фахової діяльності професійної, особистої та соціальної компетентностей під час кваліфікаційного оцінювання».

Але, повторимо, така позиція якраз суперечить положенням українського закону. Навпаки, законодавство вказує, що кваліфікаційне оцінювання кандидатів проводиться окремо за кожною з 10 позицій, визначених в основному акті, який регулює вказану сферу урядування, – Положенні. За кожною з них встановлені окремі, лише цьому критерію притаманні показники відповідності кандидата; за кожним критерієм виставляється своя оцінка в межах, визначених нормативно; за законодавчим правилом відбувається сумування вказаних оцінок та отримання в такий спосіб арифметичного значення остаточної суми показників рейтингу кандидатів.

Якщо цього не зробити, як це робить ВККС, фізично неможливо встановити підсумкову загальну рейтингову оцінку. Давайте проведемо нескладне дослідження в межах предмета цього наукового аналізу. Воно покаже спроможність і бажання ВККС і суду вести аналітичну роботу чи, навпаки, підтвердить, що вони перебувають у тенетах «переконливості» аргументів Комісії без їх хоча б побічного дослідження. Уявімо собі, всупереч закону, що ВККСУ має рацію й у процесі проведення конкурсу може взагалі не оцінювати рівень особи за конкретними показниками, наприклад, особистої компетенції кандидатів (нагадаю, що законодавство містить критеріальні оцінки цієї рейтингової позиції в розмірі до 100 балів). Отже, припустимо, що ця оцінка є невідомою, бо окремо не проводилося відповідне оцінювання. Ідемо далі. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» у статті 83 вказує, що кваліфікаційне оцінювання кандидатів проводиться, зокрема, за критерієм 1, а саме за компетентність (професійну, особисту, соціальну тощо). ВККСУ в рішенні про підсумкову оцінку конкретного кандидата визначає розмір сумарної (загальної) компетентності: професійна + особиста + соціальна). Як відомо, жоден нормативний акт в Україні не містить порядку встановлення цієї величини – загальної компетентності: професійна + особиста + соціальна. Є лише методологія встановлення рівня професійної компетентності окремо, особистої компетентності окремо, соціальної компетентності окремо. Повторно уявимо, що оцінка за особисту компетентність кандида-

там не виставлялася. Тоді просто дурницею виглядає можливість визначення сумарного результату за відсутності одного з доданків (хоча, як стверджує Комісія, у неї немає не одного, а всіх доданків). Звісно, це питання поставало й перед судом, який розглядав спір. Але цей суд у стилі усталеного попереднього судочинства уникнув узагалі його розгляду.

Та, хочемо ми того чи ні, необхідно дати відповіді на питання, які безпосередню стосуються дослідження. Подібне питання звучить так: як саме ВККСУ могла визначити рейтингову оцінку за компетентність кандидата (професійну, особисту, соціальну), якщо вона не здійснювали оцінювання особистої компетентності? Якщо складники загального показника (а він не може бути кваліфікований інакше, як сума окремих кваліфікаційних рейтингових оцінок за кількома критеріями) ВККСУ не відомі, розумної, зрозумілої відповіді на нього немає.

Але ми вимагаємо від Комісії під час розгляду вказаного судового спору таких вчинків (зауважте, цілком правомірно), які орган судового врядування далі не збирався ніколи робити. Відповідач, уважаючи всіх інших учасників процесу добору й тих, хто розглядає відповідні спори, невігласами в цій царині, звісно, не переймається вказаними складними розумовими екзерсисами. Він просто вказує, що проводив оцінку, а як то відбувалося, то не ваша справа. Але ж органи влади мусять діяти виключно в межах компетенції (стаття 19 Конституції). Вони повинні вчиняти всі свої дії не довільно, а виключно керуючись правилами поведінки, встановленими нормативно. Тож і не дивно, що владний орган не здатен відповідати й на питання: а яким законодавчим актом України передбачено визначення рейтингової оцінки під час проведення кваліфікаційного оцінювання кандидатів у судді в такий спосіб, як то робила Комісія, – шляхом визначення оптового показника компетентності кандидата (професійної, особистої, соціальної). Бо на це запитання очевидно розумної відповіді не існує.

І все ж закон визначає правила та межі поведінки органу судового врядування в коментованій царині, але не такого змісту, який використовує ВККСУ, а якраз навпаки. У тій же статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» вказується, що Порядок та методологія кваліфікаційного оцінювання, показники відповідності критеріям кваліфікаційного оцінювання та засоби їх встановлення затверджуються ВККС. Усім добре відомо, що відповідний документ – указаний вище Порядок – використовується вже не вперше під час проведення подібних конкурсів. За відсутності якогось іншого акта цей делегований Законом документ є єдиним і визначальним у досліджуваній сфері. Якщо не полінуватися та ретельно передивитися вказаний нормативний акт, неважко помітити, що за приписом пункту 2 глави 6 **«показники відповідності судді (кандидата на посаду судді) критеріям кваліфікаційного оцінювання досліджуються окремо один від одного та у сукупності»**.

Згідно з правилом пункту 5 глави 6 Положення, встановлено перелік критеріїв оцінювання під час проведення конкурсу. Серед них у пункті 5.1 указані професійна, особиста й соціальна компетентності, кожна з яких за притаманними лише їй критеріями оцінюється, відповідно, у максимальному розмірі від 100 до 300 балів. Так, наприклад, згідно з пунктом 6 глави 2 розділу 2 Положення, відповідність критерію особистої компетентності визначається за показниками тестувань особистих морально-психологічних якостей і загальних здібностей, такими як когнітивні якості особистості, емотивні якості особистості, мотиваційно-вольові якості особистості, й оцінюються на підставі висновку про підсумки таких тестувань (у разі їх проведення), за результатами дослідження інформації, яка міститься в суддівському досьє, і співбесіди. Отже, всі ці показники досліджуються як окремий елемент загального вивчення рівня особи з урахуванням перелічених вище

чинників та оцінюються сумою до 100 балів, яка є складником загального балу за результатами кваліфікаційного оцінювання.

Отже, ВККСУ зобов'язана, як того вимагає законодавство, провести кваліфікаційне оцінювання кожного кандидата за даними, вказаними в пункті 6 глави 2 розділу II Положення, і мотивовано оцінити його в межах установлених максимальних балів за кожною позицією. Саме на такий порядок дій під час проведення конкурсу вказує нормативний акт, і саме це, попри законодавчі приписи, намагається ігнорувати Комісія. Вона вперто вказує, що жодних оцінювань за окремими критеріями не повинно проводитися та не проводилося. На підтвердження цього факту відповідач зазначає, що він проводив лише оцінювання за загальним показником компетенції, але, як це чітко випливає з Положення, безпосереднє оцінювання за показником компетенції не проводиться, воно не має встановлених у розділі II показників оцінювання й визначеного в пункті 5 глави 6 максимального рівня оцінки, а має вираховуватися шляхом простого арифметичного сумування окремих оцінок за визначеними законодавчо позиціями. Без визначення хоча б одного з подібних доданків установити рівень загальної оцінки за компетентність фізично неможливо. Це не під силу навіть Лейбніцу чи Ньютону!!! Узагалі будь-які математичні операції з рейтинговими показниками конкретних кандидатів за окремими кваліфікаційними показниками просто унеможливаються, враховуючи те що, як стверджує ВККСУ, вона не визначала окремо ніяких оцінок за окремими критеріями, встановленими законодавчо.

То, схоже, становить протиправну мету Комісії – унеможливити перевірку законності, відкритості й обґрунтованості результатів кваліфікаційного оцінювання. Як бачимо, непрозора, закрита та неправильна за сутністю система оцінювання кандидатів не завадила відповідачеві, попри математичні та фізичні закони, здоровий глузд, вивести цифри фінального рейтингового оцінювання всіх кандидатів. І ось тут, мабуть, криється квінтесенція всього зловживання під час проведення конкурсу на посади суддів ВС. Адже, сам того не бажаючи й намагаючись прикрити порушення органу, який його в нечесний спосіб сформував, ВС реально встановив факт непроведення взагалі конкурсу до ВС у тому вигляді, як це передбачено законом. Кваліфікаційні оцінювання кандидатів, як виявилось, не проводилися за встановленими критеріями, а виставлені підсумкові бали сама Комісія, всупереч статті 88 Закону, обґрунтувати не спроможна, бо вона, власне, їх не формувала в належний спосіб, а скоріш за все отримала ззовні від органів, які реально, але незаконно здійснювали добір.

Утім незаконністю проведеного конкурсу на посади суддів ВС, задля чого й приховувалися результати окремих рейтингових оцінок кандидатів і той факт, що за переважною кількістю позицій оцінювання взагалі не проводилося, порушення законодавства про доступ до публічної інформації з боку ВККС не вичерпуються. Комісія практично щоразу умисно й відверто нехтувала в діяльності приписом статті 22 Закону України «Про доступ до публічної інформації». У цій нормі йдеться про те, чи повинен надавати запитувану позивачем інформацію в контексті того, чи є ці відомості публічними, як то розуміє закон. На переконання позивача, запитувані в інформаційному запиті відомості, ненадання відповіді на який було предметом позову, перебувають або повинні перебувати в розпорядженні відповідача. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про доступ до публічної інформації», публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами й на будь-яких носіях інформація, **що отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством**, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених цим Законом.

Як видно зі змісту судової справи, ВККС наполягала на тому, що законодавство ніде не зобов'язує її окремо здійснювати оцінювання кандидатів за різними рейтинговими позиціями (як ми побачили вище, то є відверте бльознірство), отже, у Комісії немає та не може бути в принципі публічної інформації, яка не є необхідною для проведення конкурсу. На жаль, подібну позицію прийняв і Верховний Суд, що розглядав справу. Так, у судовому рішенні вказано: «... ані Закон № 1402-VIII, ані Положення № 143/зп-16 обов'язку щодо окремого фіксування ВККС балів щодо оцінювання кандидатів на посаду судді за показниками, визначеними у п. 5 глави 6 цього Положення, не передбачають». Це твердження, хоч і з якого боку його не розглядай, виглядає незграбним і насправді робить ведмежу послугу розпорядникові публічною інформацією, адже й Закон № 1402-VIII, і Положення № 143/зп-16 узагалі не кажуть про порядок фіксації будь-яких результатів кваліфікаційного оцінювання. Отже, за судовою логікою, орган публічної влади, на якого поширюється Закон України «Про доступ до публічної інформації», може взагалі не фіксувати та не зберігати якісь дані про кваліфікаційне оцінювання кандидатів у судді.

Якщо ж коментований пасаж сприймати як твердження, що Комісія, маючи вказані оцінки, все ж не зобов'язана їх зберігати у фіксованому вигляді, тоді логічним є питання про те, що відповідач, не фіксуючи ці цифри, використовував їх під час установлення сумарних рейтингових результатів в усній формі по всіх кандидатах з усіх показників оцінювання. Таке твердження знаходиться вже за межею здорового глузду. Між тим законодавець, приймаючи спеціальний Закон № 2939-VI, мабуть, передбачив можливість застосування подібних чиновницьких і суддівських лавірок, тому у статті 22 чітко прописав, що розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту тільки в разі, якщо він не володіє й не зобов'язаний, відповідно до його компетенції, передбаченою законодавством, **володіти** інформацією, щодо якої зроблено запит. В іншому разі запит про надання публічної інформації підлягає задоволенню.

ВККС є органом, що виконує делеговані державою повноваження, а тому в силу пункту 3 частини 1 статті 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI є розпорядником інформації, пов'язаною з виконанням цих повноважень. При цьому вирішальним є те, що до уваги береться не той факт, чи створена або існує в розпорядника певна публічна інформація де-факто, а те, чи зобов'язана особа, згідно з її юрисдикцією, мати запитувані відомості. Коментуючи положення статті 22 Закону, Пленум Вишого адміністративного суду України в пункті 1 Постанови «Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації» від 29 вересня 2016 року № 10 укажує: «Не є інформаційним запитом звернення, для відповіді на яке необхідно створити інформацію, крім випадків, коли розпорядник інформації не володіє запитуваною інформацією, але зобов'язаний нею володіти».

З наведеного вище матеріалу можемо зробити певні висновки. Нині під час аналізу діяльності щодо проведення конкурсних заходів з добору суддів вищого правозастосовного органу країни встановлено порушення Закону України «Про судоустрій і статус суддів» тим суб'єктом, який призначений формувати Верховний Суд шляхом чесного й відкритого конкурсу. Як уже визнано сьогодні рішеннями судів в окремих справах, ВККС не проводила конкурсний добір у спосіб, передбачений національним спеціальним законодавством. Тож заходи нової влади щодо зміни персонального складу органу судового врядування та працівників Феміди найвищої ланки є вельми своєчасними й прагматичними. Але головне, щоб результат таких змін побачили всі люди, а не лише обрані. І щоб цей результат був позитивним для суспільства, а не таким, як завжди.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів : Указ Президента України від 10 травня 2006 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>.
2. Коруц У.З. Міжнародно-правовий захист права на справедливий судовий розгляд в практиці Європейського суду з прав людини та правозастосовна практика України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11. Київ, 2015. 229 с.
3. Українська Гельсінська спілка з прав людини. Право на доступ до публічної інформації. URL: <https://helsinki.org.ua/pravo-na-dostup-do-publichnoji-informatsiji/>.
4. Значну частину інформації про конкурс до Верховного Суду приховують – журналісти iPress.ua URL: https://ipress.ua/news/znachnu_chastynu_informatsii_pro_konkurs_do_verhovnogo_sudu_pryhovuyut_zhurnalisty_208676.html.
5. Конкурс до Верховного Суду: починаємо розмотувати клубок. Роман Брегей. 01.06.2017. 21:34. Коментарі. URL: <http://ua.racurs.ua/1570-konkurs-do-verhovnogo-sudu-pochynaemo-rozmotuvaty-klubok>.
6. РПР вимагає від ВККС оприлюднити роботи та оцінки кандидатів на посади суддів Верховного Суду. URL: <https://rpr.org.ua/news/rpr-vumahahe-vid-vkks-oprylyudnyty-roboty-ta-otsinky-kandydativ-na-posady-suddiv-verhovnoho-sudu>.
7. Маніпуляції з результатами конкурсу до Верховного Суду: статистичні докази. Блог Михайла Жернакова. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/zhernakov/58e4a2e32738e/>.
8. Справа № 800/369/17. Архів Касаційного адміністративного суду Верховного Суду за 2017 рік.
9. Справа № 9901/293/19. Архів Касаційного адміністративного суду Верховного Суду за 2017 рік.